

AHARON APPELFELD

EN BARTFUSS,
L'IMMORTAL

Traduit de l'hebreu per Eulàlia Sariola

CLUB EDITOR
BARCELONA

תּוּמְלָא וְב סוֹפֵטְרָאב
© 1988, Aharon Appelfeld
All rights reserved

1ª edició: febrer del 2010
© de la traducció original: Eulàlia Sariola
© d'aquesta edició: Club Editor 1984, s.l.
Carrer Pujades, 74-80 – 08005 Barcelona

ISBN: 978-84-7329-147-7
DIPÒSIT LEGAL: B.4.083-2010
Imprès a Novagràfik, de Montcada i Reixac

Tots els drets reservats.
Prohibida tota forma de còpia.

I

En Bartfuss és immortal. A la Segona Guerra Mundial era en un camp d'extermini petit i cruel. Ara, als cinquanta-cinc anys, té una dona que es diu Rosa i dues filles, una de casada. Viu en un pis minúscul, una planta baixa, amb dos arbres a l'entrada.

Cada dia, sens falta, es lleva a tres quarts de cinc. En aquesta hora pot assaborir les primeres clarors del dia, la boirina i el silenci d'abans de l'alba. A l'altra habitació, separada per un passadís prou llarg, la seva dona i la filla més jove dormen totes dues al llit de matrimoni. Acostumades a dormir fins tard, estan submergides en un son profund i feixuc. Així que ell tanca la porta per atenuar una mica el soroll.

Pren el cafè i encén un cigarret. El primer del dia li proporciona un gran plaer. S'està una bona estona a la finestra, absorbint els sorolls més menuts del matí: un home vell que va a resar, un camió que descarrega caixes de llet. Sembla que aquest espectacle banal el fascina.

A les sis s'aixeca, encén el segon cigarret i té la desagradable sorpresa de trobar unes deixalles fastigoses

a l'aigüera. De seguida l'envaeix la irritació de costum, però curiosament la domina amb una forta contracció del coll. Llavors se'n va cap a la seva cambra.

L'estança és gairebé buida. Només un llit, una cadira i un armari. Seu al llit per fer els comptes, la cadira li fa de taula. La Rosa havia intentat vestir una mica les parets i fins hi havia instal·lat una taula i cadires. Això era fa anys, quan encara es parlaven. En Bartfuss s'havia afanyat a treure-les ell mateix.

D'aleshores ençà l'habitació ha quedat nua. Tret d'algunes ombres esparses que es filtren per les persianes, una blancor fulgurant ho impregna tot. En canvi, la cambra de la Rosa està atapeïda de gerros i reproduccions de colors cridaners. Les parets estan cobertes de cromos de noies radiants enmig d'una vegetació exuberant.

—¿Què els trobes de dolent? —li havia preguntat ella uns anys abans, quan encara era jove i tenia les filles petites.

—No ho sé pas.

—¿No trobes que és bonica, tota aquesta vegetació? Són nimfes.

En aquella època, ja li feien pànic les escenes. El mot *nimfes* el regirava. Només va poder contestar un «No ho sé pas» insuls. Les seves reaccions, per bé que escasses, mai no deixaven de desfermar la llengua de la Rosa. Com si les veiés venir. Etzibava tota mena d'explicacions i protestes, apilava un mot damunt l'altre. Li agradaven els quadres i havia transmès aquesta passió a les filles. Amb el pas del temps, les paraules d'ell van anar minvant. Avui dia, gairebé no bada boca. Tampoc no s'enfada. Fa molts anys que no ho

fa. Finalment ha après a dissimular, sobretot quan tracta amb la dona i les filles. Elles també n'han après. Ara regna entre ells una mena de rivalitat tàcita: ¿qui ho farà millor?

A les set, tanca la seva cambra amb pany i clau i enfila el passadís. La Rosa es desperta en aquell punt. Està ajaguda, té els ulls tancats i les orelles ben obertes. Ell ho nota, accelera els moviments i cuita a sortir.

A les set el carrer és buit. El mar i la claror del matí acaben d'esquinçar els darrers parracs de son. Abans, li agradava imaginar-se el despertar de la Rosa, les paraules que deixaria anar per l'espai. Ara ja no. S'està prop del mar i no deixa que cap visió llunyana el distregui. La brisa marina l'embolcalla de frescor.

A les vuit ja és al cafè. En aquella hora, l'amo està sempre de mal humor. Però amb en Bartfuss té miraments perquè és un habitual. El segon cafè, el de les vuit, li esmola els sentits i li multiplica l'agudesesa visual. Seu una bona estona en silenci. La vista no és particularment excitant: l'aigüera curulla d'estris de cuina, sobre el taulell la vaixel·la d'ahir, però almenys el transistor està mut. Després de grans esforços ha fet callar aquell giny devastador. Finalment estan d'acord a no posar música els matins.

Durant prop de dues hores està capficat en els seus pensaments. Li agradaria d'abstreure-se'n, però no és capaç de foragitar-los del tot. Sense poder fer-hi res s'endinsa en els anys bonics que van seguir l'alliberament: la màgica Itàlia abans de la Rosa, abans de les filles. Si no fos per aquest error fatal, ara seria a les illes Saint Georges, aquestes illes meravelloses, desertes, banyades dia i nit d'aigua i de silenci. En lloc d'això

havien errat fins venir a petar aquí, a Iafó; les nenes es van fer grans i havien acabat per assemblar-se a la mare. Fins i tot n'havien heretat les expressions. Ell se les ha enginyat per desenganxar-se'n. Pot passar un parell d'hores sense pensar-hi. Ara elles també pertanyen a les zones secretes de la seva vida.

Al voltant de les deu arriben al cafè els primers clients. Coneixen prou bé en Bartfuss, d'ençà d'Itàlia. En general, no se senten còmodes en companyia de gent com ell. Es malfien de les persones sorrudes. Però no li fan el buit perquè és una llegenda. Ells també van ser als camps, però no al seu, del qual només havien arribat uns ecos esmorteïts. Encara que ell no en parli, saben que tot el que li ha passat és absolutament cert. Si en Bartfuss es decidís a revelar-los ni que fos quatre engrunes de la seva història, ells li estarien bojament agraïts, però en Bartfuss no en diu ni una sola paraula. Tindrien bones raons per engegar-lo, la llista de greuges és llarga, però no ho fan. En Bartfuss, per la seva part, mai no ha mirat de caure'ls en gràcia, al contrari: cada acte seu podria donar peu a una crítica.

Cap a les deu el cafè s'omple de viatjants. En Bartfuss se'n va. Vagareja per la platja una bona estona. El mar i els cigarrets l'embriaguen de bell nou. Dina al restaurant de la Tina. A Itàlia ja l'horroritzen les tavernes. A ca la Tina hi ha una mena de quietud com de celler. Aquí, ningú no et demana qui ets ni què fas. Una penombra fresca embolcalla tothom. La Tina li serveix una truita de formatge i una sopa freda de remolatxa. De vegades fa durar l'àpat fins a les tres.

En sortir del restaurant, trenca per un carrer proper i es dirigeix cap a un edifici de dos pisos. A me-

sura que s'hi acostava se li alterava el caminar, es redreçava, allarga el pas tot arrambant-se a la paret. Això només dura uns moments. Quan arriba a l'habitació exigua, es passa la mà pels ulls. Sap exactament què ha de fer. Comprar o vendre. Sense regatejar. Aquí, els seus gestos són vius, ràpids i precisos. Fa els càlculs mentalment. Tot plegat, no s'hi està més d'un quart d'hora.

Encén un cigarret al llindar de la porta i camina de pressa cap al mar. L'estona de concentració el deixa esgotat. Abans, aquestes transaccions el trasbalsaven molt de temps. Ara no hi pensa gaire, només alguna vegada a la nit, al seu llit, no gaire més del compte.

A aquesta hora, el carrer va ple de venedors i traficants. La seva gesticulació ràpida li regira l'estómac. Sobretot els religiosos. Molts anys abans, s'havia plantat davant d'ells i els havia increpat amb veu de tro: «¿Per què no feu esport? ¿Per què no aneu a banyar-vos? Empastifeu la platja». Va ser una explosió puntual. Avui dia, el fàstic també ha desaparegut. Si no fos per la pudor de petroli i d'oli, s'hauria quedat a observar-los.

Les nits xafogoses, agafa l'autobús i surt de la ciutat cap a Netània. La foscor i els sotracos li posen els nervis de punta. Buida una ampolla de cervesa i desapareix la sensació de solitud. L'any passat, una dona l'havia escomès i va passar-hi la nit. Va tornar mig ensopejat i es va adormir al cafè. Ara no es permet aquesta mena d'aventures. S'estima més el vagareig vora mar o embarcar-se en un autobús. Les sotragades l'embriaguen.

De tant en tant, la Rosa esclata. A causa dels cèntims, és clar. Té deu anys menys que ell. Ara no se li

coneix pas a la fesomia. S'ha engreixat i els cabells li grisegen a les arrels d'una forma desagradable. No treballa. Passa bona part del dia escarxofada als coixins, bevent te o menjant sandvitxos. Abans, els seus atacs de ràbia el destarotaven dies i dies. Ara ha après a ignorar-los, a no fer-ne cas. Deixa els cèntims damunt la taula i marxa sense dir res, però de vegades la seva filla casada explota i escampa un devessall de paraules, amb la mateixa veu que la mare. Ell encara en pateix.

Quan torna, ja ben entrada la nit, elles dormen profundament. Entra a la seva cambra i tot seguit tanca la porta. Mentre es descalça, es fixa que hi ha un fil de llum a terra; els porticons, a l'estiu, tanquen malament. Aquesta descoberta no li fa gaire gràcia. Si no fos per elles, s'aixecaria i anaria a beure un got de llimonada. N'hi ha a la nevera, però és prop de la porta oberta, i ella, mig adormida, fóra capaç de dir: «¿Qui hi ha?». S'ajeu damunt del llit. Quan li sembla que ella està a l'aguait, s'embolica amb la vànova.

Ja fa anys que va així, un dia rere l'altre, a un ritme accelerat, encara que sense grans canvis.